

RAPORT PRIVIND FINANȚAREA PARTIDELOR POLITICE ȘI A CAMPANIILOR ELECTORALE PENTRU ANUL 2016

Potrivit art. 1 din Codul electoral¹, *Comisia Electorală Centrală* este organ de stat independent, înființat pentru realizarea politicii electorale în scopul unei bune organizări a alegerilor, precum și pentru *supravegherea și controlul respectării prevederilor legale privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale*.

Articolul 30 alin. (4) al Legii nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice² stabilește atribuția Comisiei Electorale Centrale (în continuare – CEC) de a prezenta anual, în fața Parlamentului, pînă la data de 1 iunie, un raport privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale (în continuare – Raport).

Norma respectivă este aplicată pentru prima dată în acest an, iar prin prezentul Raport Comisia face cunoscut nivelul de realizare a activităților și atribuțiilor în domeniul finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale pe parcursul perioadelor de raportare ale anului 2016.

Prezentul Raport conține expunerea de concluzii și formularea de recomandări privind implementarea procedurilor ce vizează finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, fiind structurat în 3 compartimente, după cum urmează:

- I. Finanțarea partidelor politice
- II. Finanțarea campaniilor electorale
- III. Concluziile post-electorale în domeniul finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale

I. FINANȚAREA PARTIDELOR POLITICE

Potrivit art. 29 al Legii privind partidele politice, rapoartele privind gestiunea financiară a partidelor politice se prezintă Comisiei semestrial, pînă la data de 15 a ultimei luni a perioadei de raportare, și anual, pînă în data de 31 martie.

Aceeași normă statuează că partidele politice beneficiare de alocații de la bugetul de stat vor prezenta rapoartele și la Curtea de Conturi. În acest context, Curtea de Conturi urmează să exercite controlul asupra utilizării alocațiilor primite de partidele politice de la bugetul de stat, conform prevederilor ce reglementează activitatea acesteia.

Obligația prezentării rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice a fost instituită prin Legea nr. 36 din 9 aprilie 2015 pentru modificarea și completarea unor acte legislative³, fiind prevăzută intrarea în vigoare a acestei prescripții de la 1 ianuarie 2016.

În vederea dezvoltării normei legale precitate, CEC a stabilit în mod expres la pct. 65 din Regulamentul privind finanțarea activității partidelor politice, aprobat prin hotărîrea CEC nr. 4401 din 23 decembrie 2015⁴ (în continuare – Regulament), data limită la care partidul politic prezintă Comisiei rapoartele financiare: cel semestrial – pînă la data de 15 iulie a anului de gestiune, iar cel anual – pînă în data de 31 martie.

¹ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312765>

² <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=327053>

³ <http://lex.justice.md/md/358046/>

⁴ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=363199>

RAPORTAREA SEMESTRIALĂ

În vederea realizării prescripțiilor legale, Comisia Electorală Centrală a asigurat colectarea și sistematizarea rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice prezentate pentru primul semestru al anului 2016, iar în urma verificării și analizei acestora a adoptat **hotărîrea nr. 111 din 18 august 2016**⁵. Totodată, în condițiile pct. 69 din Regulament, în decurs de 48 ore de la acceptarea rapoartelor, pe pagina web a Comisiei www.cec.md⁶ a fost plasată informația privind veniturile acumulate și cheltuielile efectuate de partidele politice, inclusiv identitatea donatorilor și sumele donate.

Conform constatărilor descrise în hotărîrea CEC nr. 111 din 18 august 2016, din cele 45 formațiuni politice existente, doar 27 s-au conformat dispozițiilor legale și au depus la Comisia Electorală Centrală rapoartele privind gestiunea financiară pentru primul semestru al anului 2016.

În urma verificării rapoartelor sub aspectul respectării termenului de prezentare, al plenitudinii informației și corespunderii cu cerințele privind modul de întocmire a acestora, Comisia a constatat următoarele:

În ceea ce privește *respectarea termenului de prezentare*, conform situației din 15 iulie 2016, la Comisia Electorală Centrală au fost depuse 19 rapoarte semestriale de către următoarele formațiuni politice:

1. Partidul Liberal
2. Partidul Politic „PATRIA”
3. Partidul Politic Partidul Verde Ecologist
4. Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”
5. Mișcarea Social-Politică „Ravnopravie”*
6. Partidul Politic „Democrația Acasă”
7. Partidul Comuniștilor din Republica Moldova
8. Partidul Politic „PARTIDUL RUSO-SLAVEAN DIN MOLDOVA”
9. Partidul Acțiunea Democratică
10. Partidul Politic Mișcarea Populară Antimafie
11. Partidul Democrat din Moldova
12. Partidul Liberal Democrat din Moldova
13. Partidul Politic Partidul Nostru
14. Partidul Politic ”Partidul Popular European din Moldova”
15. Partidul Politic ”Partidul Acțiune și Solidaritate”
16. Partidul Politic „PARTIDUL LIBERAL REFORMATOR”
17. Partidul Politic ”Platforma Demnitate și Adevăr”**
18. Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova
19. Partidul Național Liberal

*Redenumit Partidul Politic „Șor”

**Denumit anterior Partidul Politic „Partidul Forța Poporului”

Totodată, potrivit pct. 2 din hotărîrea CEC nr. 111 din 18 august 2016, Comisia a constatat *nerespectarea termenului* stabilit pentru prezentarea raportului financiar semestrial. Astfel, au depus rapoartele după data de 15 iulie 2016 următoarele partide politice:

1. Partidul Conservator (prezentat la 18.07.2016)
2. Partidul Social Democrat (prezentat la 19.07.2016)
3. Partidul Regiunilor din Moldova (prezentat la 20.07.2016)
4. Partidul Popular Socialist din Moldova (prezentat la 20.07.2016)
5. Partidul Politic „Casa Noastră – Moldova” (prezentat la 20.07.2016)
6. Partidul Politic Uniunea Centristă din Moldova (prezentat la 21.07.2016)
7. Partidul Muncii*** (prezentat la 25.07.2016)
8. Mișcarea social-politică „Forța Nouă” (prezentat la 10.08.2016).

***Redenumit Partidul Politic „Frontul Salvării Moldovei”

⁵ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=17253&l=ro>

⁶ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1851&rid=17167&l=ro>

Examinînd conținutul celor 27 rapoarte prezentate, Comisia, în limita competenței instituționale, a conchis că majoritatea lor corespund prevederilor pct. 67 din Regulament, care statuează că raportul privind gestiunea financiară a partidului politic se prezintă Comisiei afît în formă electronică, cît și pe suport de hîrtie, în două exemplare, conform modelului prestabilit, semnat de către conducătorul și trezorerierul partidului politic.

Unele partide politice au admis neconformități în ceea ce privește respectarea caracterului complet al informației și corespunderea cu cerințele de întocmire a rapoartelor financiare, cum ar fi: neindicarea denumirii prescurtate a partidului politic, neaplicarea semnăturii conducătorului și/sau trezorerierului, nerespectarea modului privind evidența donațiilor și cotizațiilor.

Comisia a constatat patru cazuri în care *suma donației* a depășit 75 mii lei. În legătură cu aceasta și conducîndu-se de pct. 27 din Regulament, Comisia a înaintat Serviciului Fiscal de Stat de pe lîngă Ministerul Finanțelor un demers privind verificarea provenienței donațiilor în cazul următoarelor formațiuni politice: *Partidul Liberal, Partidul Comuniștilor din Republica Moldova, Partidul Politic „Partidul Nostru” și Partidul Democrat din Moldova.*

În temeiul pct. 3 și pct. 4 din hotărîrea CEC nr. 111 din 18 august 2016, Comisia a decis atenționarea partidelor politice, indicate mai jos, care nu au respectat obligațiunea de a prezenta rapoartele semestriale în termenul stabilit, concomitent fiindu-le acordat un termen suplimentar, pînă la 15 septembrie 2016, pentru a se supune normelor legale:

1. Partidul Politic Partidul Agrar din Moldova
2. Partidul Socialist din Moldova
3. Partidul Legii și Dreptății
4. Partidul Popular Creștin Democrat
5. Mișcarea Profesiioniștilor „Speranța - Надежда”
6. Partidul Politic pentru Unirea Moldovei
7. Partidul Politic Noua Opțiune Istorică
8. Partidul Republican din Moldova
9. Partidul European
10. Partidul Politic „Partidul Popular Democrat din Moldova”
11. Partidul „Moldova Unită - Единая Молдова”
12. Partidul Mișcarea „Acțiunea Europeană”
13. Partidul Politic „PENTRU NEAM ȘI ȚARĂ”
14. Mișcarea Social-Politică a Romilor din Republica Moldova
15. Partidul „Patrioții Moldovei”
16. Partidul Politic „Partidul Societății Progresiste”
17. Partidul Politic “DREAPTA”
18. Partidul Politic Partidul ”RENAȘTERE”.

În vederea realizării prescripției stabilite potrivit pct. 4 din hotărîrea CEC nr. 111 din 18 august 2016, Comisia a aprobat **hotărîrea nr. 283 din 20 septembrie 2016**⁷ prin care a constatat că, din cele 18 formațiuni politice, doar 3 s-au conformat și au prezentat rapoartele în interiorul termenului stabilit suplimentar, după cum urmează:

1. Partidul Popular Creștin Democrat
2. Partidul „Moldova Unită – Единая Молдова”
3. Partidul Politic „Partidul Societății Progresiste”.

În urma examinării conținutului celor 3 rapoarte prezentate, Comisia, în limita competenței instituționale, a conchis că acestea corespund prevederilor pct. 67 din Regulament.

Pînă la data de 15 septembrie 2016, dată limită stabilită suplimentar de Comisie, nu au prezentat rapoartele pentru primul semestru al anului 2016 următoarele formațiuni politice:

1. Partidul Politic Partidul Agrar din Moldova
2. Partidul Socialist din Moldova

⁷ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=17826&l=ro>

3. Partidul Legii și Dreptății
4. Mișcarea Profesioniștilor „Speranța - Надежда”
5. Partidul Politic pentru Unirea Moldovei
6. Partidul Politic Noua Opțiune Istorică
7. Partidul Republican din Moldova
8. Partidul European
9. Partidul Politic „Partidul Popular Democrat din Moldova”
10. Partidul Mișcarea „Acțiunea Europeană”
11. Partidul Politic „PENTRU NEAM ȘI ȚARĂ”
12. Mișcarea Social-Politică a Romilor din Republica Moldova
13. Partidul „Patrioții Moldovei”
14. Partidul Politic „DREAPTA”
15. Partidul Politic Partidul „RENAȘTERE”.

Ulterior, după expirarea perioadei adițional stabilite în vederea conformării prevederilor legale referitoare la prezentarea rapoartelor, Partidul Politic „Partidul Popular Democrat din Moldova” a prezentat raportul la 30 septembrie, iar Partidul Politic „DREAPTA” – la 15 noiembrie 2016.

Procedura contravențională: În acest context, în privința formațiunilor politice care nu au prezentat raportul în perioada suplimentar stabilită a fost inițiată procedura contravențională în condițiile stabilite de art. 48¹ alin. (3) din Codul contravențional nr. 218 din 24 octombrie 2008. Respectiv, din cele 15 partide care nu au respectat termenul legal de prezentare a rapoartelor, prin decizia instanței de judecată, au fost sancționați conducătorii a 8 formațiuni, vizavi de 6 a fost încetată procedura din diferite motive, iar o cauză se află în proces de examinare.

RAPORTAREA ANUALĂ

În vederea realizării prevederilor legale ce țin de respectarea modului de întocmire și termenului de prezentare a rapoartelor anuale privind gestiunea financiară, pînă la 31 martie 2017, CEC a desfășurat un seminar cu tema „Particularitățile întocmirii și prezentării Raportului privind gestiunea financiară pentru anul 2016”. La seminar au participat trezorerii partidelor politice, reprezentanții Curții de Conturi și Serviciului Fiscal de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor. Subiectele propuse spre discuție au vizat procedura și modalitatea de completare a rapoartelor privind gestiunea financiară, prezentarea și examinarea acestora⁸.

Mai mult ca atît, Comisia a adus la cunoștința tuturor formațiunilor politice, prin comunicate de presă și prin alte surse de informare, data limită la care acestea sînt obligate prin lege să prezinte rapoartele anuale privind gestiunea financiară⁹.

După recepționarea și sistematizarea rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice pentru anul 2016, Comisia le-a supus verificării și analizei, adoptînd în acest sens **hotărîrea nr. 945 din 6 iunie 2017**¹⁰.

Din cele 45 formațiuni politice înregistrate la Ministerul Justiției, doar 31 au depus la Comisia Electorală Centrală rapoartele anuale.

Totodată, în condițiile pct. 69 din Regulament, în decurs de 48 ore de la acceptarea rapoartelor, pe pagina web a Comisiei www.cec.md¹¹ a fost plasată informația privind veniturile acumulate și cheltuielile efectuate de partidele politice, inclusiv identitatea donatorilor și sumele donate.

În ceea ce privește asigurarea principiului transparenței în procesul de finanțare a partidelor politice, Comisia reține că cel de-al doilea Act adițional la Raportul de conformitate a Republicii Moldova privind finanțarea partidelor politice, adoptat de GRECO la 4 decembrie 2015 (Greco RC-III (2015) 8E), stabilește ca Republica Moldova are un cadru legal care urmărește asigurarea transparenței în finanțarea partidelor politice, a concurenților electorali și a entităților asociate partidelor politice, fiind în concordanță cu

⁸ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1042&rid=19538&l=ro>

⁹ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1042&rid=19662&l=ro>
<http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1042&rid=19170&l=ro>

¹⁰ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=20109&l=ro>

¹¹ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1851&rid=19439&l=ro>

dispozițiile relevante din Recomandarea Rec (2003) 4 privind normele comune împotriva corupției în finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale.

Din cele 31 partide care au depus raportul anual, șapte partide, și anume: *Partidul Liberal Democrat din Moldova*, *Partidul Politic "Partidul Acțiune și Solidaritate"*, *Partidul Social Democrat*, *Partidul Politic "Partidul Socialiștilor din Republica Moldova"*, *Partidul Politic "Șor"*, *Partidul Politic Partidul Verde Ecologist* și *Partidul Politic Mișcarea Populară Antimafie* au informat Comisia despre faptul că au pagini web oficiale și și-au plasat rapoartele pe ele în conformitate cu prevederile art. 29 alin. (3) din Legea privind partidele politice, iar patru au comunicat că nu dețin o pagină web.

În urma recepționării și acceptării rapoartelor, Comisia, în conformitate cu art. 29 alin. (2) din Legea privind partidele politice și pct. 70 din Regulament, le-a verificat și le-a analizat sub mai multe aspecte, după cum urmează:

1) sub aspectul respectării termenului de prezentare:

La situația din 31 martie 2017, *cu respectarea termenului* stabilit în Legea privind partidele politice, la Comisia Electorală Centrală au fost depuse 23 rapoarte anuale de către următoarele formațiuni politice:

1. Partidul Comuniștilor din Republica Moldova;
2. Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”;
3. Partidul Regiunilor din Moldova;
4. Partidul Politic „Șor”;
5. Partidul Politic „Partidul Popular European din Moldova”;
6. Partidul Mișcarea „Acțiunea Europeană”;
7. Partidul Politic „PATRIA”;
8. Partidul Politic Partidul Verde Ecologist;
9. Partidul Liberal;
10. Partidul Conservator;
11. Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”;
12. Partidul Național Liberal;
13. Partidul Politic „Democrația Acasă”;
14. Partidul Politic „PARTIDUL RUSO-SLAVEAN DIN MOLDOVA”;
15. Partidul Liberal Democrat din Moldova;
16. Partidul Politic „DREAPTA”;
17. Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova;
18. Partidul Politic „PARTIDUL LIBERAL REFORMATOR”;
19. Partidul Social Democrat;
20. Partidul Politic „Partidul Societății Progresiste”;
21. Partidul Democrat din Moldova;
22. Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”;
23. Partidul Politic Partidul Nostru.

După data de 31 martie 2017, *cu depășirea termenului* stabilit, la Comisie au fost depuse rapoartele anuale privind gestiunea financiară de către 8 formațiuni politice, după cum urmează:

1. Partidul Politic Mișcarea Populară Antimafie (prezentat la 04.04.2017);
2. Partidul Politic „Casa Noastră – Moldova” (prezentat la 04.04.2017);
3. Partidul Acțiunea Democratică (prezentat la 05.04.2017);
4. Mișcarea Profesioniștilor „Speranța - Надежда” (prezentat la 06.04.2017);
5. Partidul Popular Creștin Democrat (prezentat la 07.04.2017);
6. Partidul Popular Socialist din Moldova (prezentat la 27.04.2017);
7. Partidul Politic Uniunea Centristă din Moldova (prezentat la 23.05.17);
8. Partidul Politic „Partidul Popular Democrat din Moldova” (prezentat la 06.06.2017).

Potrivit art. 31² alin. (1) lit. b) din Legea privind partidele politice și pct. 93 lit. b) din Regulament, neprezentarea de către partidele politice la Comisia Electorală Centrală a raportului anual privind gestiunea financiară în termenul stabilit conform legii constituie încălcare a prevederilor privind gestiunea financiară, faptă ce se consideră contravenție și este pasibilă de răspundere contravențională în conformitate cu art. 48¹ alin. (3) din Codul contravențional.

Cu toate acestea, Comisia, după cum se relevă în hotărârea nr. 945 din 6 iunie 2017, nu a recurs la solicitarea răspunderii contravenționale în privința celor 8 partide care nu s-au conformat termenului de raportare, însă, în calitatea sa de organ de supraveghere și control privind finanțarea partidelor politice, a atras atenția partidelor în cauză să se conformeze rigorilor legale și să nu admită pe viitor încălcarea termenului.

De asemenea, sub aspectul respectării termenului de prezentare a raportului, Comisia constată că, pînă la momentul de față, 14 partide politice nu și-au onorat obligațiunea de a prezenta rapoartele anuale privind gestiunea financiară, după cum urmează:

1. Partidul Politic Partidul Agrar din Moldova;
2. Partidul Socialist din Moldova;
3. Partidul Legii și Dreptății;
4. Partidul Politic pentru Unirea Moldovei;
5. Partidul Politic Noua Opțiune Istorică;
6. Partidul Republican din Moldova;
7. Partidul European;
8. Partidul „Moldova Unită - Единая Молдова”;
9. Partidul Politic „PENTRU NEAM ȘI ȚARĂ”;
10. Mișcarea Social-Politică a Romilor din Republica Moldova;
11. Partidul „Patrioții Moldovei”;
12. Partidul Politic „Frontul Salvării Moldovei”;
13. Partidul Politic Partidul „RENAȘTERE”
14. Mișcarea social-politică „Forța Nouă”

Procedura contravențională: În privința formațiunilor politice care nu au prezentat raportul, Comisia a decis, în temeiul art. 423⁷ alin. (1)-(3) din Codul contravențional și pct. 95-96 din Regulament, demararea procedurii de citare pentru întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție.

În urma examinării sub aspectul respectării obligației de prezentare a raportului privind gestiunea financiară a partidului politic, Comisia reține că din cele 14 formațiuni evidențiate mai sus 11 formațiuni politice, cu excepția Partidului „Moldova Unită - Единая Молдова”, Partidului Politic „Frontul Salvării Moldovei” și Mișcării social-politice „Forța Nouă”, nu se conformează cerințelor legale în mod repetat (atît pentru raportarea semestrială, cît și anuală). În consecință, se atrage atenția legiuitorului în vederea stabilirii unui mecanism legal de responsabilizare/ sancționare a partidelor politice care se eschivează de la onorarea obligațiilor legale, care ar duce inclusiv la inițierea procedurii de anulare a înregistrării partidelor politice inactive.

2) sub aspectul plenitudinii informației reflectate în raportul anual de gestiune financiară:

Cu referire la *forma și modalitatea de depunere*, Comisia, în limita competenței instituționale, reține că rapoartele anuale prezentate corespund prevederilor pct. 67 din Regulament, conform cărora raportul privind gestiunea financiară a partidului politic se prezintă Comisiei atît în formă electronică, cît și pe suport de hîrtie, în două exemplare, în corespundere cu modelul stabilit, semnat de către conducătorul și trezorerierul partidului politic.

Legea privind partidele politice în art. 25 stabilește că partidele politice pot fi finanțate din următoarele surse: cotizațiile de membru de partid, donațiile de la persoanele fizice și juridice, subvențiile de la bugetul de stat, precum și alte venituri legal obținute.

În conformitate cu prevederile Regulamentului, raportul privind gestiunea financiară pentru anul 2016 va conține obligatoriu și informațiile din:

- Registrul cotizațiilor de membru de partid pentru anul 2016;
- Registrul donațiilor de la persoane juridice;
- Registrul donațiilor de la persoane fizice;
- Registrul donațiilor sub formă de proprietăți, bunuri, servicii gratuite sau în condiții mai avantajoase decât valoarea comercială, achitarea unor bunuri sau servicii utilizate de partid.

a) cu privire la modalitatea de reflectare a cotizațiilor de membru de partid:

Articolul 25 alin. (3) din Legea privind partidele politice statuează că mărimea și modul de achitare a cotizațiilor de membru se stabilesc prin statutul partidului politic și, împreună cu suma totală a cotizațiilor acumulate anual de partid, se publică pe pagina web a acestuia și a Comisiei Electorale Centrale. Pentru aceasta, la data de 5 aprilie și repetat la 9 iunie 2016 Comisia a solicitat partidelor politice informația cu privire la mărimea și modul de achitare a cotizațiilor de membru, precum și copia de pe statut ori alt document intern prin care acestea au fost stabilite. Până la întocmirea raportului, din cele 45 partide, doar 19 au prezentat informația în acest sens, care a fost plasată pe pagina web¹² a Comisiei la rubrica „Finanțarea partidelor”, subrubrica „Cotizații de membru de partid”.

În același timp, din documentele de care dispune Comisia, rezultă că nu toate partidele politice au stipulat în statut sau în alte acte interne mărimea și modul de achitare a cotizațiilor de membru. Or, în opinia Comisiei, prevederea de la art. 25 din Legea privind partidele politice, și anume: „(1) Surse de finanțare a partidelor politice sînt: a) cotizațiile de membru de partid”, este una imperativă.

Conform Registrele cotizațiilor de membru de partid, prezentate în copie de partidele politice concomitent cu raportul anual, s-a constatat că pentru anul 2016 surse de finanțare sub formă de cotizații au fost obținute de 11 formațiuni politice: Partidul Politic „Partidul Societății Progresiste”, Partidul Politic „PARTIDUL LIBERAL REFORMATOR”, Partidul Politic „DREAPTA”, Partidul Liberal Democrat din Moldova, Partidul Național Liberal, Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, Partidul Politic „Partidul Popular European din Moldova”, Partidul Democrat din Moldova, Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, Partidul Politic Partidul Nostru și Partidul Comuniștilor din Republica Moldova.

În același timp, în baza documentelor pe care le-a examinat, Comisia a constatat că în anul 2016 nu au încasat plăți din cotizații de membru de partid următoarele 18 partide politice: Partidul Liberal, Partidul Conservator, Partidul Politic Partidul Verde Ecologist, Partidul Social Democrat, Partidul Politic ”Democrația Acasă”, Partidul Politic ”PARTIDUL RUSO-SLAVEAN DIN MOLDOVA”, Partidul Politic ”PATRIA”, Partidul Mișcarea ”Acțiunea Europeană”, Partidul Regiunilor din Moldova, Partidul Politic ”Șor”, Partidul Politic ”Platforma Demnitate și Adevăr”, Partidul Politic Mișcarea Populară Antimafie, Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova, Mișcarea Profesioniștilor ”Speranța-Надежда”, Partidul Popular Creștin Democrat, Partidul Acțiunea Democratică, Partidul Politic Uniunea Centristă din Moldova și Partidul Politic „Partidul Popular Democrat din Moldova”.

Până la moment, din cele 31 formațiuni politice care au depus rapoartele anuale privind gestiunea financiară, doar Partidul Politic ”Casa Noastră - Moldova” și Partidul Popular Socialist din Moldova nu au prezentat informația din Registrul cotizațiilor de membru de partid.

Totodată, în urma verificării datelor reflectate în rapoartele privind gestiunea financiară a partidelor în partea ce ține de numărul membrilor de partid, numărul membrilor care au cotizat, precum și suma totală a cotizațiilor acumulate în anul 2016, Comisia a întocmit un tabel generalizator privind informația procesată.

¹² <http://www.cec.md/index.php?pag=page&id=1807&l=ro>

Tabel nr. 1

Informație cu privire la numărul membrilor de partid, numărul membrilor ce au cotizat și suma totală a cotizațiilor în anul 2016

Nr. d/o	Denumirea partidelor politice	Numărul membrilor de partid	Numărul membrilor care au cotizat	Suma totală a cotizațiilor 2016 (lei)
1	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	13635	12648	171648.00
2	Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”	14000	0	0.00
3	Partidul Regiunilor din Moldova	3152	0	0.00
4	Partidul Politic „Șor”	4235	0	0.00
5	Partidul Politic „Partidul Popular European din Moldova”	7825	229	21930.00
6	Partidul Mișcarea „Acțiunea Europeană”	0	0	0.00
7	Partidul Politic „PATRIA”	4443	0	0.00
8	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist	4500	0	0.00
9	Partidul Liberal	20778	0	0.00
10	Partidul Conservator	5500	0	0.00
11	Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”	7456	866	94350.00
12	Partidul Național Liberal	8218	175	64800.00
13	Partidul Politic „Democrația Acasă”	4846	0	0.00
14	Partidul Politic „PARTIDUL RUSO-SLAVEAN DIN MOLDOVA”	5050	0	0.00
15	Partidul Liberal Democrat din Moldova	6532	244	37115.00
16	Partidul Politic „DREAPTA”	4300	2001	70000.00
17	Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova	5625	0	0.00
18	Partidul Politic „PARTIDUL LIBERAL REFORMATOR”	18200	62	5120.00
19	Partidul Social Democrat	5132	0	0.00
20	Partidul Politic „Partidul Societății Progresiste”	4503	2	21350.00
21	Partidul Democrat din Moldova	50286	22628	3810851.00
22	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”	11100	11135	4051618.00
23	Partidul politic Partidul Nostru	7483	4388	1977677.00
24	Partidul Politic Mișcarea Populară Antimafie	4700	0	0.00
25	Partidul Politic „Casa Noastră – Moldova”	163	0	0.00
26	Partidul Acțiunea Democratică	6536	0	0.00
27	Mișcarea Profesioniștilor „Speranța - Надежда”	1	0	0.00
28	Partidul Popular Creștin Democrat	5123	0	0.00
29	Partidul Popular Socialist din Moldova	4350	0	0.00
30	Partidul Politic Uniunea Centristă din Moldova	4370	0	0.00
31	Partidul Politic „Partidul Popular Democrat din Moldova”	24315	0	0.00

În concluzia celor mai sus menționate și constatate pe marginea modalității de reflectare a cotizațiilor de către partidele politice, Comisia a atras atenția partidelor asupra necesității de a respecta prevederile art. 25 alin. (3) din Legea privind partidele politice și de a asigura transmiterea informației cu privire la achitarea cotizațiilor de membru și plasarea acesteia pe paginile lor web.

În același timp, Comisia a decis să sesizeze Ministerul Justiției pentru examinarea conformității datelor reflectate de partidele politice în rapoartele prezentate la CEC în ceea ce privește numărul membrilor de partid în comparație cu cifrele indicate în actele de constituire prezentate Ministerului Justiției în vederea înregistrării acestora. Or, potrivit datelor procesate în baza rapoartelor prezentate de partide și prezentate în *Tabelul nr. 1* la Raport, cel puțin 4 partide politice indică un număr de membri mai mic de 4 mii.

O altă problemă sesizată în cadrul generalizării datelor cuprinse în rapoarte este aceea că unele partide indică „0” la rubrica „Numărul membrilor ce cotizează” și, respectiv, „0” la suma cotizată, deși în documente arată un număr de membri de partid de peste 4 mii și, chiar mai mult, de peste 20 de mii de membri.

b) cu privire la modalitatea de reflectare a donațiilor:

Prevederi despre modalitatea de reflectare a donațiilor sînt reglementate în art. 26 din Legea privind partidele politice, art. 38 alin. (3) din Codul electoral, precum și în capitolul 2 secțiunea 3 din Regulament.

Ca urmare a examinării rapoartelor și a documentelor de care a dispus Comisia, sub aspectul obținerii surselor de venit *din donațiile făcute partidelor politice de către persoane fizice*, au fost constatate următoarele:

Din cele 31 de partide politice care au depus raportul privind gestiunea financiară, informația despre donațiile primite de la persoane fizice a fost prezentată de către 29 formațiuni, iar Partidul Politic „Casa Noastră - Moldova” și Mișcarea Profesiioniștilor „Speranța - Надежда” nu au prezentat informația din Registrul donațiilor de la persoane fizice.

De asemenea, din acele formațiuni politice care au prezentat rapoartele financiare, 13 au prezentat informația conform căreia în anul 2016 nu au obținut surse de venit din donații de la persoane fizice, după cum urmează: Partidul Conservator, Partidul Politic „Democrația Acasă”, Partidul Politic „PARTIDUL RUSO-SLAVEAN DIN MOLDOVA”, Partidul Politic „PATRIA”, Partidul Mișcarea „Acțiunea Europeană”, Partidul Regiunilor din Moldova, Partidul Politic „Șor”, Partidul Politic Mișcarea Populară Antimafie, Partidul Acțiunea Democratică, Partidul Popular Creștin Democrat, Partidul Popular Socialist din Moldova, Partidul Politic Uniunea Centristă din Moldova și Partidul Politic „Partidul Popular Democrat din Moldova”.

Potrivit legislației în vigoare, partidele politice pot primi donații de la persoane fizice membri de partid, dar și de la alte persoane. Astfel, conform datelor procesate din cele 16 registre privind donațiile de la persoane fizice prezentate de partidele politice, Comisia a constatat că 9 partide au primit donații doar de la membrii săi, un partid a primit donații doar de la alte persoane, iar 6 partide au primit donații atât de la membrii săi, cât și de la alte persoane.

Pe parcursul anului 2016, donații ce depășesc suma de 75 mii lei au încasat următoarele partide politice: *Partidul Liberal, Partidul Democrat din Moldova, Partidul Politic „Partidul Nostru”, Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr” și Partidul Comuniștilor din Republica Moldova.*

În legătură cu aceasta și în temeiul pct. 27 din Regulament, Comisia Electorală Centrală a decis, prin hotărîrea CEC nr. 945 din 6 iunie 2017, să înainteze Serviciului Fiscal de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor un demers privind verificarea provenienței sursei de venit a donațiilor respective.

Urmare a verificării rapoartelor și a documentelor prezentate de partidele politice, Comisia a constatat că acestea au respectat prevederile art. 26 alin. (3) din Legea privind partidele politice, ceea ce înseamnă că nici un partid nu a avut venituri anuale provenite din cotizații și donații care ar depăși echivalentul de 0,3% din veniturile prevăzute în bugetul de stat pentru anul 2016, suma constituind **circa 88 924 810 lei**.

De asemenea, partidele s-au conformat și rigorilor de la alin. (4) al aceluiași articol, plafonul donațiilor primite de la o persoană fizică într-un an bugetar nefiind depășit (plafonul stabilit este de maxim 200 de salarii medii lunare pe economie pe anul respectiv, adică 1 010 000 lei).

La capitolul „Donații de la persoane fizice”, de menționat că, în temeiul pct. 85 și pct. 86 din Regulament, Comisia a fost sesizată cu privire la încălcarea pct. 32 din Regulament, potrivit căruia „...*Suma donației în numerar oferită unui partid de o persoană în anul de gestiune nu poate depăși un salariu mediu lunar pe economie stabilit pentru anul respectiv*”, în speță – mai mult de 5050 lei.

Comisia notează că nu s-au conformat dispoziției regulamentare 12 partide politice: Partidul Democrat din Moldova, Partidul Comuniștilor din Republica Moldova, Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, Partidul Politic „Partidul Popular European din Moldova”, Partidul Liberal, Partidul Politic Partidul Verde Ecologist, Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, Partidul Național Liberal, Partidul Politic „DREAPTA”, Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova, Partidul Politic „Partidul Societății Progresiste” și Partidul Politic Partidul Nostru.

În contextul celor descrise se relevă că norma potrivit căreia donațiile oferite în numerar de către persoane fizice în anul de gestiune nu pot depăși un salariu mediu lunar pe economie stabilit pentru anul respectiv, stipulată în pct. 32 din Regulament, a fost suspusă controlului de legalitate. Ca urmare, prin

hotărîrea Judecătorei Centru din 30 septembrie 2016, a fost dispusă anularea acesteia ca fiind ilegală. Hotărîrea a fost menținută și de instanța de apel prin decizia din 2 mai 2017.

Avînd în vedere cele expuse, Comisia a decis să suspende examinarea obiectului sesizării pînă va fi emisă o hotărîre judecătorească irevocabilă pe marginea recursului.

Examinînd datele din registrele prezentate de partidele politice ce vizează *donățiile primite de la persoane juridice*, au fost evidențiate următoarele aspecte:

Din cele 31 de partide politice care au depus la Comisie rapoartele anuale privind gestiunea financiară, doar Partidul Politic „Casa Noastră - Moldova” și Partidul Politic „PARTIDUL LIBERAL REFORMATOR” nu au prezentat și Registrul donațiilor de la persoane juridice, fapt pentru care s-a solicitat acestora ca pe viitor să nu admită asemenea situații și să prezinte toată informația necesară.

În baza documentelor examinate, Comisia a constatat că partidele politice care au primit donații de la persoanele juridice s-au conformat prevederilor de la alin. (5) al art. 26 din Legea privind partidele politice, potrivit căreia donațiile făcute de o persoană juridică unui sau mai multor partide politice într-un an bugetar nu pot depăși suma a 400 de salarii medii lunare pe economie stabilite pe anul respectiv (în speță – 2 020 000 lei).

Potrivit datelor din Registrul donațiilor de la persoane juridice, Comisia a constatat că doar 3 formațiuni politice au obținut venit din donațiile făcute de persoane juridice, după cum urmează: Partidul Politic „Șor”, Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr” și Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”.

În privința donațiilor primite de la persoane juridice, este de menționat că în perioada electorală pentru alegerile prezidențiale din 30 octombrie 2016, Comisia a fost sesizată asupra nerespectării prevederilor art. 26 alin.(6) lit. f) din Legea privind partidele politice, potrivit cărora prestarea unor servicii cu titlu gratuit ori susținerea materială sub orice formă, directă și/sau indirectă, a partidelor politice de către persoanele fizice cetățeni ai Republicii Moldova din veniturile obținute din afara țării și *persoanele juridice cu capital mixt este interzisă* (în speță – o întreprindere mixtă a virat Partidului Politic ”Partidul Acțiune și Solidaritate” donații în sumă totală de 100 000 lei).

Astfel, art. 31¹ alin. (1) din Legea privind partidele politice stabilește că, în cazul în care un partid politic primește donații cu încălcarea prevederilor art.26, inclusiv în cazul primirii donațiilor care depășesc plafoanele stabilite, partidul politic este obligat, în termen de 3 zile de la depunerea donației, să verse în bugetul de stat sumele primite cu încălcarea legii sau să restituie sumele primite peste plafoanele stabilite. În legătură cu aceasta și în contextul examinării raportului privind gestiunea financiară și în baza prevederilor pct. 72 din Regulament, Comisia a solicitat partidului respectiv să prezinte documentele contabile (primare) pentru a face dovada executării prevederilor legale sus-citate.

Dat fiind faptul că, pînă la momentul de față, Comisiei nu i-au fost prezentate documentele confirmative solicitate suplimentar privind donația primită cu încălcarea legislației, Comisia va reveni ulterior la acest subiect. În același timp, în vederea executării prevederilor art. 31¹ alin. (1) din Legea privind partidele politice, Comisia a solicitat Trezoreriei de Stat prezentarea contului IBAN, pentru a fi transmis subiecților vizați.

Cu referire la partidele politice care au obținut *donatii sub formă de proprietăți, bunuri, servicii gratuite sau în condiții mai avantajoase decît valoarea comercială*, în baza datelor conținute în Registrele respective, se constată că în anul 2016 doar 4 formațiuni au primit astfel de donații, după cum urmează: Partidul Liberal Democrat din Moldova în sumă de 154582,30 lei, Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova în sumă de 79741,00 lei, Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” în sumă de 32846,00 lei și Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr” în sumă de 44811,00 lei.

Din cele 31 de partide politice care au depus raportul, majoritatea au indicat valoarea ”0” în Registrul donațiilor sub formă de proprietăți, bunuri, servicii gratuite sau în condiții mai avantajoase decît valoarea comercială, achitarea unor bunuri sau servicii utilizate de partid. Totodată, nu au prezentat registrul respectiv, următoarele 3 entități: Partidul Politic „Casa Noastră-Moldova”, Partidul Politic „PARTIDUL LIBERAL REFORMATOR” și Partidul Popular Socialist din Moldova.

În contextul realizării atribuției de control asupra activității financiare a partidelor politice, Comisia Electorală Centrală a fost sesizată în vederea verificării legalității imprimării denumirii Partidului Politic „Șor” și a simbolului electoral al acestuia pe cardurile sociale eliberate de rețeaua de magazine sociale „Merișor”.

Sesizarea a fost depusă concomitent inclusiv către Ministerul Justiției și Procuratura Generală. În vederea examinării acesteia sub toate aspectele, Comisia Electorală Centrală a solicitat informații concludente de la Partidul Politic „Șor” și opinia autorităților sus-menționate vizavi de această situație. În baza răspunsurilor prezentate și materialelor anexate la acestea, rezultă că magazinele sociale despre care se menționează în sesizare aparțin SRL „Magazine Sociale”. Conform explicației date de Partidul Politic „Șor”, partidul nu suportă cheltuieli financiare pentru promovarea proiectului, dar participă numai prin activități de informare, confirmând cele menționate prin documente primare, inclusiv a prezentat un contract de parteneriat social semnat de conducătorul partidului și conducătorul SRL „Magazine Sociale”.

Prin urmare, din materialele examinate nu rezultă că Partidul Politic „Șor” ar suporta cheltuieli în legătură cu cele invocate în sesizare.

Totodată, în contextul examinării materialelor de care dispune, Comisia a decis să solicite Ministerului Afacerilor Interne (Inspectoratul General al Poliției) să examineze dacă activitatea Partidului Politic „Șor” este sau nu finanțată indirect sau susținută material sub orice formă directă și/sau indirectă de organizații necomerciale, de binefacere, persoane anonime sau în numele unor terți și dacă utilizează fonduri nedecarate.

Suplimentar la cele constatate și apreciate în legătură cu activitatea financiară a partidelor politice și având în vedere cazurile pe marginea cărora a fost sesizată în cadrul alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, însă, din lipsă de probe, a fost în imposibilitate de a le examina, Comisia Electorală Centrală și-a reiterat poziția privind necesitatea respectării prevederilor art. 26 alin. (6) lit. h) din Legea privind partidele politice, conform căreia se interzice finanțarea, prestarea unor servicii cu titlu gratuit ori susținere materială sub orice formă, directă și /sau indirectă, a partidelor politice de către organizațiile necomerciale, sindicale, de binefacere sau religioase.

În tabelul ce urmează sînt incluse sumele anuale privind donațiile acumulate ce au fost reflectate de partidele politice în rapoartele privind gestiunea financiară pentru anul 2016:

Tabel nr. 2

Informație cu privire la donațiile partidelor politice reflectate rapoartele privind gestiunea financiară pentru anul 2016

Nr. d/o	Denumirea formațiunilor politice	Registrul donațiilor de la persoane juridice (lei)	Registrul donațiilor de la persoane fizice (lei)		Registrul donațiilor sub formă de proprietăți, bunuri, servicii gratuite (lei)
			din partea membrilor de partid	din partea altor persoane	
1	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	0,00	745400,00	125550,00	0,00
2	Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”	263000,00	219000,00	4000,00	44811,00
3	Partidul Regiunilor din Moldova	0,00	0,00	0,00	0,00
4	Partidul Politic „Șor”	485803,00	0,00	0,00	0,00
5	Partidul Politic „Partidul Popular European din Moldova”	0,00	112200,00	0,00	0,00
6	Partidul Mișcarea „Acțiunea Europeană”	0,00	0,00	0,00	0,00
7	Partidul Politic „PATRIA”	0,00	0,00	0,00	0,00
8	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist	0,00	17911,00	0,00	0,00
9	Partidul Liberal	0,00	483798,00	0,00	0,00
10	Partidul Conservator	0,00	0,00	0,00	0,00
11	Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”	298100,00	426608,10	1048915,00	32846,00
12	Partidul Național Liberal	0,00	22460,00	0,00	0,00
13	Partidul Politic „Democrația Acasă”	0,00	0,00	0,00	0,00
14	Partidul Politic „PARTIDUL RUSO-SLAVEAN DIN MOLDOVA”	0,00	0,00	0,00	0,00
15	Partidul Liberal Democrat din Moldova	0,00	224800,00	42980,00	154582,30

16	Partidul Politic „DREAPTA”	0,00	22900,00	0,00	0,00
17	Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova	0,00	6650,00	0,00	79741,00
18	Partidul Liberal Reformat		5140,00	0,00	
19	Partidul Social Democrat	0,00	7446,07	0,00	0,00
20	Partidul Politic „Partidul Societății Progresiste”	0,00	29000,00	0,00	0,00
21	Partidul Democrat din Moldova	0,00	36539550,00	5986200,00	0,00
22	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”	0,00	417864,00	130600,00	
23	Partidul Politic Partidul Nostru	0,00		507000,00	0,00
24	Partidul Politic Mișcarea Populară Antimafie	0,00	0,00	0,00	0,00
25	Partidul Politic „Casa Noastră-Moldova”			0,00	
26	Partidul Acțiunea Democratică	0,00	0,00	0,00	0,00
27	Mișcarea Profesionistilor „Speranța-Надежда”	0,00		0,00	0,00
28	Partidul Popular Creștin Democrat	0,00	0,00	0,00	0,00
29	Partidul Popular Socialist din Moldova	0,00	0,00	0,00	0,00
30	Partidul Politic Uniunea Centristă din Moldova	0,00	0,00	0,00	0,00
31	Partidul Politic “Partidul Popular Democrat din Moldova”	0,00	0,00	0,00	0,00

Subvențiile de la bugetul de stat

În conformitate cu art. 27 alin. (1) și (2) al Legii privind partidele politice și pct. 38 din Regulament, partidele politice au dreptul să primească anual finanțare de la bugetul de stat prin intermediul Comisiei Electorale Centrale. Cuantumul alocațiilor pentru acest scop se aprobă în legea bugetară anuală, cota procentuală constituind nu mai mult de 0,2% din veniturile bugetului de stat, cu excepția veniturilor cu destinație specială prevăzute de legislație, și se distribuie după cum urmează: 50% – partidelor politice proporțional cu performanțele obținute în alegerile parlamentare, 50% – partidelor politice proporțional cu performanțele obținute în alegerile locale generale, iar în cazul blocurilor electorale, alocația se va împărți conform înțelegerii prealabile între membrii blocului electoral sau, în lipsa unei înțelegeri, conform numărului de mandate obținute de fiecare componentă.

În vederea executării prevederilor legale, Comisia Electorală Centrală a adoptat **hotărârile nr. 112 din 18 august 2016**¹³ și **nr. 257 din 16 septembrie 2016**¹⁴.

Având în vedere că, potrivit art. 28 alin. (5) din Legea privind partidele politice, atribuția de control asupra utilizării alocațiilor de la bugetul de stat îi revine Curții de Conturi, Comisia prezintă doar informațiile despre partidele politice care în anul 2016 au beneficiat de subvenții din bugetul de stat, precum și informația despre partidele care au avut acest drept, însă nu l-au realizat.

Astfel, potrivit pct. 48 din Regulament, subvențiile de stat se transferă lunar de către Comisia Electorală Centrală pe un cont bancar deschis de către partidul politic, destinat exclusiv subvențiilor de stat. În acest sens, 15 partide politice, beneficiare de subvenții de la bugetul de stat, au prezentat informația privind deschiderea unui cont bancar destinat în exclusivitate subvențiilor bugetare. În tabelul ce urmează sînt incluse sumele anuale ce au fost alocate partidelor politice beneficiare de subvenții de la bugetul de stat, pentru performanțele obținute la alegerile parlamentare din 2014 și alegerile locale generale din 2015:

¹³ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=17254&l=ro>

¹⁴ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=17793&l=ro>

Tabel nr. 3

Informație cu privire la sumele anuale ce au fost alocate partidelor politice beneficiare de subvenții de la bugetul de stat în anul 2016

Partide politice		Alegerile parlamentare din 30.11.2014	Alegerile locale generale din 14.06.2015	Total finanțat
1	Partidul Liberal	2050940,40	2459178,6	4510119,00
2	Partidul Liberal Democrat din Moldova	4276621,68	4254997,68	8531619,36
3	Partidul Democrat din Moldova	3351324,00	4127759,64	7479083,64
4	Partid Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”	4352424,6	3135732,36	7488156,96
5	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	3708066,36	2047367,52	5755433,88
6	Partidul Politic „Partidul Nostru”	-----	1965168,24	1965168,24
7	Partid Politic „Partidul Liberal Reformat”	331244,64	693240,24	1024484,88
8	Partidul Național Liberal	91027,20	110930,76	201957,96
9	Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova	160737,84	118477,56	279215,40
10	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist	18051,48	20589,12	38640,60
11	Partidul Politic „Casa Noastră - Moldova”	-----	26438,88	26438,88
12	Partidul Politic „Democrația Acasă”	32505,96	50759,28	83265,24
13	Mișcarea Social-Politică „Ravnopravie”*	-----	83828,88	83828,88
14	Partidul Social Democrat	365602,23	18226,23	383828,46
15	Partidul Politic Uniunea Centristă din Moldova	8401,90	18226,23	26628,13
Total finanțat partide politice		18746948,29	19130921,22	37877869,51

* Redenumit Partidul Politic „Șor”

Alocațiile bugetare destinate partidelor politice beneficiare de subvenții de la bugetul de stat, care nu au prezentat datele conturilor bancare destinate în exclusivitate subvențiilor de la bugetul de stat pentru performanțele obținute la alegerile parlamentare din 2014 și alegerile locale generale din 2015, nu au fost repartizate. Respectiv, potrivit pct. 54 din Regulament, mijloacele financiare din bugetul de stat nerepartizate partidelor politice în anul pentru care au fost prevăzute nu vor fi disponibile pentru a fi utilizate în anii următori și rămân venit la bugetul de stat.

Tabelul ce urmează reflectă datele cu referire la partidele politice care nu au prezentat informația cu privire la contul bancar destinat subvențiilor de la bugetul de stat și nu au beneficiat de acestea.

Tabel nr. 4

Informație cu privire la formațiunile politice care nu au beneficiat de subvenții de la bugetul de stat în anul 2016

Nr. d/o	Denumirea partidelor politice		Alegerile parlamentare din 30.11.2014	Alegerile locale generale din 14.06.2015
			Sumă anuală	Sumă anuală
1	Partidul Popular Creștin Democrat		156384,23	3939,14
2	Partidul Politic „Partidul Forța Poporului”*		154831,28	
3	Partidul Politic Mișcarea Populară Antimafie		369604,09	52557,41
4	Blocul electoral „Alegerea Moldovei - Uniunea Vamală”	Partidul Regiunilor din Moldova	365602,26	8288,48

5	Partidul Politic Partidul „Renaștere”	55189,75	15818,36
6	Partidul Politic Pentru Neam și Țară	22524,53	
7	Partidul Politic „Patrioții Moldovei”	19883,18	3927,9
8	Blocul Electoral „Platforma Populară Europeană din Moldova - Iurie Leancă”	Partidul Acțiunea Democratică	34032,35
9	Partidul Socialist din Moldova		8299,72
10	Partidul Politic „Partidul Legii și Dreptății”		7271,39
11	Partidul Popular Socialist din Moldova		736,13
Total		1178051,76	794078,73

* Redenumit Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”

Executarea bugetului la capitolul subvenționarea partidelor politice din bugetul de stat pentru anul 2016 a fost realizat în proporție de 95,05 %, ceea ce constituie 37 877 869,51 lei. Proporția neexecutată, în mărime de 4,95 %, constituie suma de 1 972 130,49 lei.

În conformitate cu pct. 66 din Regulament, lunar, pînă la data de 10 a fiecărei luni, partidul politic va prezenta Comisiei, în formă electronică, informația lunară privind cheltuielile partidului din subvențiile de la bugetul de stat pentru următoarele destinații: cheltuieli pentru întreținerea sediilor, cheltuieli de personal, cheltuieli pentru presă și materiale promoționale, cheltuieli de deplasare în țară și în străinătate, cheltuieli pentru telecomunicații, cheltuieli pentru primirea delegațiilor din străinătate, plata cotizațiilor de membru al organizațiilor internaționale din care partidul face parte, investiții în bunuri mobile și imobile necesare activității partidului, cheltuieli de birotică, cheltuieli de audit (extern/obligatoriu), cheltuieli pentru organizarea de întruniri, manifestații publice, seminare și alte cursuri de instruire pentru membrii de partid, desfășurate pe teritoriul țării. Din cele 15 partide politice care au beneficiat de subvenții de la bugetul de stat, 12 partide s-au conformat prevederilor Regulamentului și au prezentat informația lunară, însă 3 partide politice beneficiare, și anume: Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova, Partidul Politic „Casa Noastră - Moldova” și Partidul Politic Uniunea Centristă din Moldova, nu au prezentat informația.

În raportul de activitate al CEC pentru anul 2016, aprobat prin **hotărîrea nr. 801 din 28 martie 2017**¹⁵, a fost descrisă și prezentată informația privind finanțarea partidelor politice din bugetul de stat pentru anul 2016, inclusiv au fost reflectate datele ce vizează cheltuielile partidelor politice beneficiare de subvenții de la bugetul de stat.

Totodată, în procesul de aplicare a legislației ce reglementează modalitatea de utilizare a alocațiilor de la bugetul de stat, Comisia a fost sesizată în vederea aprecierii anumitor tipuri de cheltuieli exemplificate sub aspectul încadrării la categoria destinațiilor pentru care pot fi utilizate alocațiile de la bugetul de stat. Un alt aspect sesizat de CEC este lipsa unei reglementări exprese a corelației dintre ponderea maximal admisă de utilizare a alocațiilor bugetare pentru fiecare destinație stabilită la art. 28 alin. (1) din Legea privind partidele politice. Eventual, fără marje de cheltuieli admise per fiecare destinație din totalul subvențiilor de stat alocate, acestea ar putea fi utilizate în întregime doar pentru cheltuieli de presă și material promoțional sau doar pentru cele de birotică.

În tabelul ce urmează sînt prezentate date cu privire la quantumul total al cheltuielilor, pe tipuri, efectuate de către partidele politice din contul subvențiilor de la bugetul de stat, precum și ponderea acestora pe tipuri.

¹⁵http://www.cec.md/files/files/hcec801din280316anexaraportplandeactivitatecec2016planstrategic2016-2019_3415414.pdf pag. 67 - 72

Tabel nr. 5

Informație cu privire la cuantumul total al cheltuielilor, pe tipuri, efectuate de către partidele politice din contul subvențiilor de la bugetul de stat în anul 2016

Indicatori	Partidul Liberal	Partidul Liberal Democrat din Moldova	Partidul Democrat din Moldova	Partidul Politic "Partidul Socialiștilor din Republica Moldova"	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	Partidul Politic Partidul Nostru	Partidul Politic „PARTIDUL LIBERAL REFORMATOR”
Subvenții de la bugetul de stat	4510119,00	8531619,36	7479083,64	7488156,96	5755433,88	1965168,24	1024484,88
Plăți pentru următoarele destinații, total:	638565,25	2230369,27	420,00	4699078,23	1523719,24	378555,18	556408,00
Cheltuieli pentru întreținerea sediilor și/sau locașii sediilor	307167,22	308826,92	-	89308,14	73799,37	253510,16	204000,00
Cheltuieli de personal	-	1717454,56	-	457967,50	378032,43	16859,98	95869,00
Cheltuieli pentru presă și materiale promoționale	315200,32	1050,00	-	3437509,07	787568,00	26645,62	79581,00
Cheltuieli de deplasare în țară și în străinătate	-	63722,09	-	-	6855,00	-	118747,00
Cheltuieli pentru telecomunicații	3909,71	18537,48	-	358918,66	34845,38	7492,49	-
Cheltuieli pentru primirea delegațiilor din străinătate	-	-	-	-	-	-	-
Plata cotizațiilor de membru în organizațiile internaționale din care partidul face parte	-	83347,00	-	-	-	-	-
Investiții în bunuri mobile și imobile necesare activității partidului	-	21271,43	-	-	-	2851,20	35100,00
Cheltuieli de birotică, comision bancar	288,00	16159,79	420,00	5190,86	-	652,33	10251,00
Cheltuieli de audit (extern/obligatoriu)	-	-	-	-	-	-	-
Cheltuieli pentru organizarea de întruniri, manifestații publice, seminare și alte cursuri de instruire pentru membrii de partid, desfășurate pe teritoriul țării	12000,00	-	-	350184,00	186195,00	70543,40	12860,00
Alte cheltuieli (impozit imobil, impozit funciar, amenajare, servicii bancare, taxe de stat, executor judec și alte)	-	-	-	-	56424,06	-	-
Soldul la data de 31.12.2016	3871553,75	6301250,09	7478663,64	2789078,73	4231714,64	1586613,06	468076,88

Indicatori	Partidul Național Liberal	Partidul Politic Popular din Republica Moldova	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist	Partidul Politic „Casa Noastră – Moldova”	Partidul Politic „Democrația Acasă”	Partidul Politic „Șor”	Partidul Social Democrat	Partidul Politic Uniunea Centristă din Moldova
Subvenții de la bugetul de stat	201957,96	279215,40	38640,60	26438,88	83265,24	83828,88	383828,46	26628,13
Plăți pentru următoarele destinații, total:	69406,25	31579,00	0,00	30,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Cheltuieli pentru întreținerea sediilor și/sau locațiunea sediilor	-	-	-	-	-	-	-	-
Cheltuieli de personal	68850,00	-	-	-	-	-	-	-
Cheltuieli pentru presă și materiale promoționale	-	20400,00	-	-	-	-	-	-
Cheltuieli de deplasare în țară și în străinătate	-	-	-	-	-	-	-	-
Cheltuieli pentru telecomunicații	-	11100,00	-	-	-	-	-	-
Cheltuieli pentru primirea delegațiilor din străinătate	-	-	-	-	-	-	-	-
Plata cotizațiilor de membru în organizațiile internaționale din care partidul face parte	-	-	-	-	-	-	-	-
Investiții în bunuri mobile și imobile necesare activității partidului	-	-	-	-	-	-	-	-
Cheltuieli de birotică, comision bancar	556,25	79,00	-	30,00	-	-	-	-
Cheltuieli de audit (extern/obligatoriu)	-	-	-	-	-	-	-	-
Cheltuieli pentru organizarea de întruniri, manifestații publice, seminare și alte cursuri de instruire pentru membrii de partid, desfășurate pe teritoriul țării	-	-	-	-	-	-	-	-
Alte cheltuieli (impozit imobil, impozit funciar, amenajare, servicii bancare, taxe de stat, executor judec și alte)	-	-	-	-	-	-	-	-
Soldul la data de 31.12.2016	132551,71	247636,40	38640,60	26408,88	83265,24	83828,88	383828,46	26628,13

În urma examinării rapoartelor privind gestiunea financiară pe anul 2016 a partidelor politice și în baza constatărilor efectuate, Comisia Electorală Centrală a atras atenția și asupra prevederilor cuprinse în art. 31 alin. (1) din Legea privind partidele politice, conform cărora partidele politice ale căror venituri sau cheltuieli anuale depășesc un milion de lei sînt obligate să efectueze auditul rapoartelor privind gestiunea financiară cel puțin o dată la 3 ani.

În context, partidele politice cu venituri sau cheltuieli, care cad sub incidența art. 31 alin. (1) din Legea privind partidele politice, au obligația să prezinte Comisiei raportul privind gestiunea financiară pentru anul 2017 și obligatoriu raportul de audit, iar pe cel din urmă să-l depună după caz și Curții de Conturi.

Astfel, din datele conținute în rapoarte, formațiunile politice, ale căror venituri în anul 2016 au depășit un milion de lei, sînt următoarele:

- 1.Partidul Comuniștilor din Republica Moldova - 6.813.379,88 lei
- 2.Partidul Liberal-4.993.917,00 lei
- 3.Partidul Politic ”Partidul Acțiune și Solidaritate” -1.900.819,10 lei
- 4.Partidul Liberal Democrat din Moldova - 9.282.096,66 lei
- 5.Partidul Politic”PARTIDUL LIBERAL REFORMATOR” - 1.034.745,00 lei
- 6.Partidul Democrat din Moldova- 53.817.398,00 lei
- 7.Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” -12.088.238,96 lei
- 8.Partidul Politic Partidul Nostru -4.449.845,24 lei

În urma examinării rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice și efectuării analizei prin prisma constatărilor sus-descrie, Comisia a aprobat **hotărîrea nr. 945 din 6 iunie 2017**, cu remiterea acesteia spre informare Ministerului Justiției și Curții de Conturi, inclusiv partidelor politice vizate spre informare și executare.

În concluzie, prin **hotărîrea nr. 945 din 6 iunie 2017, Comisia a expus principalele constatări rezultate în urma** examinării rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice pentru anul 2016 și a dispus următoarele:

- a luat act de rapoartele privind gestiunea financiară pentru anul 2016 prezentate de cele 31 de partide politice, conform informației prezentate în *Tabelul nr. 6*;

- a constatat nerespectarea termenului de prezentare a rapoartelor financiare stabilit la art. 29 alin. (1) din Legea privind partidele politice și pct. 65 din Regulamentul privind finanțarea activității partidelor politice, aprobat prin hotărîrea Comisiei Electorale Centrale nr. 4401 din 23 decembrie 2015, de către cele 8 partide politice menționate în prezentul Raport și le-a atenționat asupra necesității de a respecta termenele legale de raportare privind gestiunea financiară a partidelor politice;

- a constatat neprezentarea rapoartelor conform art. 29 alin. (1) din Legea privind partidele politice și pct. 65 din Regulamentul privind finanțarea activității partidelor politice, aprobat prin hotărîrea Comisiei Electorale Centrale nr. 4401 din 23 decembrie 2015, de către cele 14 formațiuni politice în raport indicate, și a dispus inițierea procedurii contravenționale în condițiile stabilite de art. 48¹ alin. (3) din Codul contravențional nr. 218 din 24 octombrie 2008 în privința persoanelor cu funcție de răspundere ale partidelor politice menționate la pct. 3 din prezenta hotărîre;

- a solicitat Serviciului Fiscal de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor să verifice proveniența sursei de venit a donațiilor ce depășesc suma de 75 mii lei, primite de partidele politice;

- a solicitat Ministerului Afacerilor Interne (Inspectoratul General al Poliției) să examineze dacă activitatea Partidului Politic ”Șor” este sau nu finanțată indirect sau susținută material sub orice formă directă și/sau indirectă de organizații necomerciale, de binefacere, persoane anonime sau în numele unor terți și dacă utilizează fonduri nedeclarate;

-a inițiat procedura de transfer în bugetul de stat a sumei donației primite contrar legii de către Partidul Politic ”Partidul Acțiune și Solidaritate” de la o întreprindere mixtă.

Tabel nr. 6

Informația generalizatoare pe marginea rapoartelor
privind gestiunea financiară pentru anul 2016 prezentate de către partidele politice (lei)

Nr. d/o	Partidele politice	Sold de mijloace bănești la început de an	Cotizații, donații și alte venituri	Cheltuieli	Subvenții de la bugetul de stat	Cheltuieli din subvenții	Sold de mijloace bănești la sfârșit de an
1	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	48014,56	1057946,00	1069656,75	5755433,88	1523719,24	4268018,45
2	Partidul Politic "Platforma Demnitate și Adevăr"	524,00	533811,00	528403,00	0,00	0,00	5932,00
3	Partidul Regiunilor din Moldova	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4	Partidul Politic „Șor”	0,00	485803,00	480494,00	83829,00	0,00	89138,00
5	Partidul Politic "Partidul Popular European din Moldova"	50325,00	134130,00	184455,00	0,00	0,00	0,00
6	Partidul Mișcarea "Acțiunea Europeană"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7	Partidul Politic "PATRIA"	5537,00	0,00	420,00	0,00	0,00	5117,00
8	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist	9830,00	17911,00	26851,00	38641,00	0,00	39531,00
9	Partidul Liberal	8,00	483798,00	478236,93	4510119,00	638565,25	3877122,82
10	Partidul Conservator	765,00	0,00	0,00	0,00	0,00	765,00
11	Partidul Politic "Partidul Acțiune și Solidaritate"	0,00	1900819,10	1744434,16	0,00	0,00	156384,94
12	Partidul Național Liberal	1745,32	87260,00	88995,09	201957,96	69406,25	132561,94
13	Partidul Politic "Democrația Acasă"	0,00	0,00	0,00	83166,00	0,00	83166,00
14	Partidul Politic "PARTIDUL RUSO-SLAVEAN DIN MOLDOVA"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
15	Partidul Liberal Democrat din Moldova	749,52	750477,30	731579,51	8531619,36	2230369,27	6320897,40
16	Partidul Politic "DREAPTA"	0,00	92900,00	85500,97	0,00	0,00	7399,03
17	Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova	0,00	6650,00	6650,00	279215,40	31579,00	247636,40
18	Partidul Politic "PARTIDUL LIBERAL REFORMATOR"	0,00	10260,00	5144,00	1024485,00	556408,00	473193,00
19	Partidul Social Democrat	0,00	7446,15	7446,15	383828,46	0,00	383828,46
20	Partidul Politic "Partidul Societății Progresiste"	386,80	62899,00	62909,80	0,00	0,00	376,00
21	Partidul Democrat din Moldova	8983,00	46336973,00	46321197,00	7480425,00	420,00	7504764,00
22	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova"	14589,98	4600082,00	4608291,04	7488156,96	4699078,23	2795459,67
23	Partidul politic Partidul Nostru	3510765,00	2484677,00	5339969,37	1965168,24	378555,18	2242085,69
24	Partidul Politic Mișcarea Populară Antimafie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
25	Partidul Politic "Casa Noastră – Moldova"	350,90	0,00	350,90	26178,98	30,00	26148,98
26	Partidul Acțiunea Democratică	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
27	Mișcarea Profesioniștilor "Speranța-Надежда"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
28	Partidul Popular Creștin Democrat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
29	Partidul Popular Socialist din Moldova	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
30	Partidul Politic Uniunea Centristă din Moldova	0,00	0,00	0,00	26628,13	0,00	26628,13
31	Partidul Politic "Partidul Popular Democrat din Moldova"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

II. FINANȚAREA CAMPANIILOR ELECTORALE

Pe parcursul anului 2016, Comisia Electorală Centrală a asigurat organizarea și desfășurarea alegerilor locale noi ale primarilor din **6 localități** la care s-au înregistrat în calitate de concurenți electorali candidați din partea a **9 partide politice și 3 candidați independenți**.

Potrivit prevederilor art. 38 alin. (2) lit. d) din Codul electoral, plafonul general al mijloacelor financiare ce pot fi transferate pe contul „Fond electoral” al concurentului electoral se stabilește de către Comisia Electorală Centrală, luând ca bază de calcul un coeficient înmulțit cu numărul de alegători din circumscripția electorală în care au loc alegerile.

Ca bază de raportare, pentru stabilirea coeficientului, s-a luat salariul mediu pe economie pentru anul precedent anului alegerilor, mărimea coeficientului fiind 0,5% din salariul mediu respectiv. Conform datelor Biroului Național de Statistică, salariul mediu pe economie din anul 2015 a constituit 4610,90 lei, astfel mărimea coeficientului calculat a fost de **23,05 lei**.

Atât pentru alegerile locale noi din 15 mai, cât și pentru cele din 30 octombrie 2016, CEC a stabilit plafonul mijloacelor financiare ce pot fi transferate pe contul „Fond electoral” al concurentului electoral, adoptând în acest sens hotărârile nr. 4652¹⁶ și nr. 258¹⁷ din 8 aprilie și, respectiv, din 16 septembrie 2016.

Luând în considerare numărul alegătorilor înregistrați în circumscripțiile electorale în care au fost organizate alegerile locale noi ale primarilor în anul 2016, cel mai mare plafon al mijloacelor financiare ce au putut fi virate pe contul „Fond electoral” al concurentului electoral a fost stabilit pentru circumscripția electorală comunală Sărata-Galbenă, raionul Hîncești – $23,05 \text{ lei} \times 4549 \text{ (numărul de alegători)} = \underline{104854,45 \text{ lei}}$, iar cel mai mic plafon a fost stabilit pentru circumscripția electorală comunală Ochiul Roș, raionul Anenii Noi – $23,05 \text{ lei} \times 348 \text{ (numărul de alegători)} = \underline{8021,40 \text{ lei}}$.

Potrivit art. 38² alin. (5) și (6) din Codul electoral, candidații independenți în alegerile locale prezintă consiliului electoral de circumscripție corespunzător, în termen de 3 zile de la deschiderea contului cu mențiunea „Fond electoral” și, ulterior, o dată la două săptămîni, rapoarte privind veniturile acumulate și cheltuielile efectuate în campania electorală, conform modelului de raport aprobat de Comisia Electorală Centrală. În termen de 2 zile de la recepționarea rapoartelor, consiliile electorale de circumscripție asigură accesul persoanelor interesate la rapoartele prezentate de candidații independenți și le expediază spre publicare pe paginile web ale autorităților administrației publice locale corespunzătoare, cu respectarea legislației cu privire la protecția datelor cu caracter personal. Rapoartele privind finanțarea campaniilor electorale pentru întreaga perioadă electorală se prezintă la Comisia Electorală Centrală de către concurenții electorali înregistrați cel târziu cu 2 zile înainte de ziua alegerilor. Rapoartele se publică pe pagina oficială a Comisiei Electorale Centrale în termen de 48 de ore de la recepționarea lor, respectînd legislația cu privire la protecția datelor cu caracter personal.

Rapoartele privind veniturile acumulate și cheltuielile efectuate în campania electorală pentru alegerile locale noi din anul 2016 au fost plasate pe pagina web oficială – www.cec.md (Alegeri locale noi / rapoarte financiare)¹⁸.

Conform termenelor stabilite în programele calendaristice pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor locale noi ale primarilor comunei Ochiul Roș, raionul Anenii Noi, și comunei Sărata-Galbenă, raionul Hîncești, din data de 15 mai 2016 (aprobat prin HCEC nr. 4524 din 4 martie 2016)¹⁹ și cele pentru alegerile locale noi ale primarilor comunei Iserlia, raionul Basarabeasca, satului Bucuria, raionul Cahul, comunei Gălășeni, raionul Rîșcani și comunei Gălești, raionul Strășeni din data de 30 octombrie 2016 (aprobat prin HCEC nr. 130 din 26 august 2016)²⁰, rapoartele privind veniturile acumulate și cheltuielile efectuate în campania electorală de către candidații independenți, partidele și alte organizații politice, blocurile electorale sau să informeze Comisia despre faptul că nu își deschid contul cu mențiunea „Fond electoral” și nu vor suporta cheltuieli în campania electorală urmau a fi prezentate după cum urmează:

¹⁶ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=14721&l=ro>

¹⁷ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=17794&l=ro>

¹⁸ <http://www.cec.md/index.php?pag=page&id=1818&l=ro> <http://www.cec.md/index.php?pag=page&id=1920&l=ro>

¹⁹ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=14521&l=ro>

²⁰ <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=17354&l=ro>

1) **pentru alegerile locale noi din 15 mai 2016** - în termen de 3 zile de la deschiderea contului cu mențiunea „Fond electoral”. Ulterior, la data de 15 aprilie, 29 aprilie și 13 mai 2016, pînă la ora 16:00 (pct. 30 și 33 din programul calendaristic aprobat).

În acest sens, CEC a aprobat hotărîrea nr. 4740 din 17 mai 2016 „Cu privire la rapoartele financiare ale concurenților electorali din campania electorală a alegerilor locale noi din 15 mai 2016”, prin care a stabilit²¹:

Potrivit actelor prezentate de consiliile electorale de circumscripție, pentru alegerile locale noi din 15 mai 2016 (Consiliul comunal Ochiul Roș, raionul Anenii Noi; Consiliul comunal Sărata Galbenă, raionul Hîncești), au fost înregistrați următorii concurenți electorali:

1. Partidul Liberal;
2. Partidul Comuniștilor din Republica Moldova;
3. Partidul Politic ”Casa Noastră – Moldova”;
4. Partidul Democrat din Moldova;
5. Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova;
6. Partidul Politic ”Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”.

Partidul Comuniștilor din Republica Moldova, Partidul Democrat din Moldova, Partidul Politic ”Casa Noastră – Moldova”, Partidul Politic ”Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” și Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova au informat despre faptul că nu își deschid contul cu mențiunea ”Fond electoral” și nu vor suporta cheltuieli în campania electorală.

Partidul Liberal a prezentat Comisiei raportul privind veniturile și cheltuielile din campania electorală a alegerilor locale noi din 15 mai 2016. În urma verificării raportului sub aspectul plenitudinii informației și corespunderii cu cerințele de întocmire a acestuia, Comisia constată că respectivul concurent electoral care și-a deschis contul „Fond electoral” s-a conformat dispozițiilor hotărîrii Comisiei Electorale Centrale nr. 4652 din 8 aprilie 2016 prin care a fost stabilit plafonul mijloacelor financiare ce pot fi transferate pe acest cont și, conform raportului financiar prezentat, nu a depășit acest plafon.

Prin hotărîrea CEC nr. 4763 din 31 mai 2016 „Cu privire la rapoartele financiare ale concurenților electorali din campania electorală pentru turul al doilea de scrutin pentru alegerea primarului comunei Sărata-Galbenă, raionul Hîncești, din 29 mai 2016, conform situației din data de 27 mai 2016, CEC a stabilit următoarele²²:

Conform hotărîrii Comisiei Electorale Centrale nr. 4741 din 17 mai 2016 ”Cu privire la stabilirea datei turului al doilea de scrutin pentru alegerea primarului comunei Sărata-Galbenă, raionul Hîncești” și potrivit prevederilor art. 38² alin. (1) din Codul electoral, concurenții electorali, Partidul Democrat din Moldova și Partidul Liberal, urmau să prezinte, pînă la data de 27 mai 2016, ora 16:00, rapoartele privind veniturile și cheltuielile din campania electorală pentru turul al doilea de scrutin sau să informeze Comisia despre faptul că nu au deschis/redeschis contul cu mențiunea ”Fond electoral” și nu au suportat cheltuieli financiare.

Prin urmare, concurentul electoral Partidul Democrat din Moldova a prezentat Comisiei, în termenul stabilit, raportul privind veniturile și cheltuielile din campania electorală pentru turul al doilea de scrutin din 29 mai 2016. În urma verificării raportului sub aspectul plenitudinii informației și corespunderii cu cerințele de întocmire a acestuia, Comisia a constatat că respectivul concurent electoral care și-a deschis contul „Fond electoral” s-a conformat dispozițiilor hotărîrii Comisiei Electorale Centrale nr. 4652 din 8 aprilie 2016, prin care a fost stabilit plafonul mijloacelor financiare ce pot fi virate pe acest cont și, din conținutul raportului financiar prezentat, s-a ajuns la concluzia că nu a fost depășit plafonul de 104854,45 lei. Astfel, în baza documentelor de care dispune, Comisia a constatat că mijloacele bănești acumulate și cheltuielile efectuate în perioada de gestiune raportată, care au fost reflectate în raport, corespund cu datele prezentate de instituția bancară unde concurentul electoral Partidul Democrat din Moldova a deschis contul cu mențiunea „Fond electoral”.

În ceea ce privește raportul privind veniturile și cheltuielile din campania electorală pentru turul al doilea de scrutin din 29 mai 2016 al concurentului electoral Partidul Liberal, acesta a fost prezentat Comisiei la data de 27 mai 2016 în formă electronică, iar ulterior și pe suport de hîrtie.

Examinînd conținutul raportului prezentat de cel din urmă concurent electoral, Comisia a constatat că acesta în perioada raportată a suportat cheltuieli în sumă de 9413,00 lei, însă la momentul depunerii raportului

²¹ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=15257&l=ro>

²² <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=15554&l=ro>

Comisia nu dispunea de informația privind fluxul mijloacelor bănești în contul "Fond electoral" de la instituția bancară unde concurentul respectiv își avea deschis contul.

La data de 30 mai 2016, prin scrisoarea nr. 165 înregistrată la Comisie sub nr. CEC-7/15715, Partidul Liberal a solicitat Comisiei prelungirea termenului de achitare a cheltuielilor declarate în raport, menționând că neachitarea a fost determinată de imposibilitatea semnării devizului de cheltuieli din cauza agendei supraîncărcate a președintelui partidului. Ulterior, pe 31 mai la Comisie a parvenit informația de la instituția bancară, din care reiese că suma totală de 9413,00 lei a fost achitată, dintre care 9108,00 lei către SRL "Tipografia Sirius" pentru serviciile prestate, 300,00 lei au reprezentat comisionul pentru închiderea contului "Fond electoral" și 5,00 lei era comisionul băncii, informația fiind însoțită și de extrasul din cont.

Având în vedere circumstanțele descrise mai sus și documentele de care dispune, Comisia a constatat încălcarea de către Partidul Liberal a prevederilor pct. 11 din Regulamentul privind finanțarea campaniilor electorale, care stabilește că: "Ultimele achitări din contul "Fond electoral" se fac cel târziu cu 2 zile înainte de ziua alegerilor, iar virările de pe contul respectiv după prezentarea raportului sînt interzise" și, pentru acest motiv, a decis avertizarea Partidului Liberal.

2) **pentru alegerile locale noi din 30 octombrie 2016** - în termen de 3 zile de la deschiderea contului cu mențiunea „Fond electoral”. Ulterior, la 3, 17 și 28 octombrie 2016, pînă la ora 16:00 (pct. 30 și 33 din programul calendaristic aprobat).

În acest context, rapoartele au fost depuse de către concurenții electorali Partidul Politic „Partidul nostru”, Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, iar concurentul electoral Partidul Democrat din Moldova a informat CEC despre faptul că nu a deschis contul cu mențiunea "Fond electoral" și nu va suporta cheltuieli în campania electorală.

În cadrul alegerilor locale noi organizate în anul 2016, consiliile electorale de circumscripție nu au înregistrat demersuri privind constituirea blocurilor electorale.

Totodată, în perioada de referință, CEC a asigurat organizarea și desfășurarea unui referendum local de revocare a primarului satului Pitușca, raionul Călărași. Referendumul local s-a desfășurat în aceeași zi cu alegerile prezidențiale, procesul votării a fost asigurat de un singur birou electoral pentru ambele tipuri de scrutine. La data de 4 noiembrie 2016, Judecătoria Călărași a confirmat rezultatele referendumului și a constatat că decizia supusă referendumului nu a fost adoptată. Conform datelor procesate, în cadrul referendumului local nu au fost depuse demersuri de înregistrare a participanților la referendum, prin urmare nu au fost efectuate cheltuieli de campanie electorală.

Articolul 37 din Codul electoral stabilește mecanismul de susținere materială de către stat a campaniilor electorale, stabilind suplimentar ca sursă de venit al concurenților electorali creditele fără dobîndă. Potrivit alineatelor (2) și (3) din articolul citat, primirea creditelor de la bugetul de stat se face numai prin intermediul unui mandatar financiar, desemnat în acest scop de concurentul electoral. Mandatarul poate fi persoană fizică sau persoană juridică înregistrată la Ministerul Finanțelor, care răspunde solidar cu concurentul electoral ce l-a desemnat. Cererea de acordare a creditului se depune la Ministerul Finanțelor. Creditele primite de la stat se sting, complet sau parțial, de către stat, în funcție de numărul total de voturi valabil exprimate pentru concurentul electoral în circumscripția electorală respectivă. Suma de bani, determinată prin împărțirea sumei creditului la numărul de alegători care au participat la votare, apoi prin înmulțirea rezultatului obținut cu numărul de voturi valabil exprimate pentru concurentul electoral respectiv, urmează a fi stinsă din contul statului.

În cadrul alegerilor locale noi din 2016, prin aprobarea programelor calendaristice pentru organizarea acțiunilor electorale stabilite în acest sens, CEC a stabilit termenele de aprobare a cuantumului creditelor ce pot fi acordate concurenților electorali. În acest sens, CEC a aprobat hotărârile nr. 256 din 16 septembrie 2016²³ „Cu privire la stabilirea cuantumului creditului fără dobîndă acordat concurenților electorali la alegerile locale noi ale primarilor comunei Iserlia, raionul Basarabeasca, satului Bucuria, raionul Cahul, comunei Gălășeni, raionul Rîșcani, și comunei Gălești, raionul Strășeni, din data de 30 octombrie 2016”, prin care a stabilit:

- pentru fiecare partid, organizație social-politică, bloc electoral: 30 000,00 lei;
- pentru fiecare candidat independent: 5 000,00 lei.

²³ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=17792&l=ro>

Totodată, CEC relevă lipsa cererilor de acordare a creditului din partea concurenților electorali. La fel, se remarcă că nici în cadrul scrutinelor naționale concurenții electorali nu manifestă interes pentru valorificarea susținerii materiale din partea statului, iar în condițiile în care începând cu anul 2016 partidele politice se bucură de susținere financiară din partea statului prin alocarea subvențiilor, se propune revizuirea mecanismului de susținere materială de către stat a campaniilor electorale prin acordarea creditelor fără dobândă.

În ceea ce privește campania electorală desfășurată de către candidați în cadrul alegerilor prezidențiale din 30 octombrie 2016, CEC relevă că drept subiect al raportării privind gestiunea financiară asupra veniturilor și cheltuielilor efectuate în campania electorală a fost candidatul în alegeri, și nu partidul politic care l-a desemnat/susținut. Totodată, în capitolul 5 al Raportului cu privire la rezultatele alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 30 octombrie 2016, aprobat prin hotărârea CEC nr. 572 din 18 noiembrie 2016²⁴, a fost detaliată informația privind susținerea financiară a grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale.

²⁴ http://www.cec.md/files/files/raportalegeriprezidentialefinalII_7447937.pdf pag. 18-20

III. CONCLUZIILE POST-ELECTORALE ÎN DOMENIUL FINANȚĂRII PARTIDELOR POLITICE ȘI A CAMPANIILOR ELECTORALE

Cu suportul Consiliului Europei, în perioada 16-17 februarie 2017 a fost organizată conferința de analiză post-electorală „Alegeri prezidențiale în Republica Moldova 2016: analiză, concluzii, recomandări și pași de urmat”. Dezbaterile din cadrul conferinței s-au axat pe analiza post-electorală a alegerilor prezidențiale din 30 octombrie 2016. La eveniment au participat funcționari electorali, inclusiv foști președinți ai consiliilor electorale de circumscripție, reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale (Curtea Constituțională, deputați din Parlamentul RM, MAEIE, CCA, etc.), reprezentanți ai partidelor politice, ex-candidați în alegeri, reprezentanți ai societății civile și ai mass-media, organizații internaționale (Consiliul Europei, OSCE/ODIHR, PNUD), reprezentanții misiunilor diplomatice acreditate la Chișinău. Au participat în total aproximativ 150 de persoane.

Scopul conferinței a fost efectuarea schimbului de opinii în vederea realizării unei analize a punctelor tari și slabe din legislația electorală și a procedurilor utilizate, precum și formularea unui șir de recomandări concrete pentru perfecționarea legislației și a procedurilor electorale.

În acest context, remarcăm că printre concluziile conferinței post-electorale, în special cele formulate în cadrul lucrărilor atelierului de lucru „*Finanțarea campaniei electorale*”, se remarcă următoarele:

- dezvoltarea prevederilor legale privind finanțarea partidelor de la bugetul de stat pe principiul stimulării, și nu al recompensării. Prezentul concept de finanțare ca recompensă pentru rezultatele electorale anterioare trebuie dezvoltat pe încă 2 dimensiuni de stimulare, prima fiind încurajarea partidelor de a propune politici și a doua de a pregăti politicieni competenți, ceea ce ar justifica cheltuirea banilor de la bugetul public;

- aplicarea principiului cofinanțării (*cuantumul prevăzut de buget pentru partide să fie împărțit în 3: prima parte să se răsfrângă asupra compensației pentru rezultatele alegerilor precedente, al doilea cuantum să fie de cofinanțare, adică de stimulare a partidelor care atrag donații private de la cetățeni sau persoane juridice, iar a treia componentă să fie, de asemenea, de cofinanțare pentru partidele care sînt capabile să colecteze cotizații*);

- plafonarea donațiilor trebuie să se producă pe 2 niveluri: în primul rînd, plafonarea pentru donațiile individuale trebuie să fie una decentă, de 4-5 salarii medii pe țară în raportul anual și pentru astfel de donații, în afară de faptul că cetățeanul Republicii Moldova cu acte confirmative face donația, nu e nevoie de a prezenta alte documente care să confirme proveniența acestei sume normale, iar în al doilea rînd, pentru sumele ce depășesc acest plafon să fie prezentate acte confirmative asupra provenienței surselor de venituri;

- asigurarea dreptului cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotare de a contribui cu donații și cotizații către partide. Donațiile să fie plafonate la prima categorie, să fie libere, prin virament cu documente confirmative, iar donațiile ce depășesc acest plafon să fie interzise. De asemenea, trebuie interzise donațiile de peste hotare făcute de persoane juridice. În acest fel, partidele vor fi stimulate să comunice cu diaspora și în acest mod se va consolida o permanentă relație între concetățenii noștri și țara lor de origine;

- transparentizarea informației cu privire la funcția publică deținută de donator, pentru ca societatea să cunoască raportul, diferența dintre donația făcută de persoana cu funcție publică sau de demnitate publică și venitul ei real. Printre soluțiile propuse în acest sens a fost aceea de a fi indicate numele, prenumele și doar statutul, de exemplu, de funcționar public de rangul corespunzător sau de demnitate publică, ocupația de medic, profesor, om de afaceri etc., iar această informație generală despre ocupația donatorului să nu fie considerată cu caracter personal. În opinia participanților conferinței, ideea de a da date generale despre ocupația donatorilor este una salutară. Dacă o persoană acceptă să fie donator, această persoană trebuie să fie conștientă că datele sale vor fi publice, toate părțile trebuie să știe că la finanțarea partidelor se aplică principiul transparenței. Procesul de transparență a datelor cu caracter personal deținute de CEC trebuie expres reglementat de cadrul legal și, doar în baza reglementărilor exhaustive, aceste date pot fi deschise și puse la dispoziția persoanelor care fac cercetări, studii și prezintă ulterior concluziile. Principiul în această problemă este de a respecta drepturile tuturor părților interesate, nu doar în favoarea unora – de acces la informație, - și în detrimentul altora – divulgare a datelor calificate cu caracter personal;

- identificarea unei structuri de stat care să efectueze controlul surselor de venit ale donatorilor, deoarece la moment CEC verifică rapoartele financiare ale partidelor doar sub aspect cantitativ, dar nu și calitativ;

- reglementarea clară și distinctă a procesului de colectare a semnăturilor de către grupurile de inițiativă în cazul alegerilor prezidențiale. Grupurile trebuie să fie delimitate, ca să existe, pe de o parte, grupuri de inițiativă ale candidaților independenți, cu statut temporar etc. și, pe de altă parte, grupuri care colectează semnături pentru susținerea candidaților din partea partidelor, aceste grupuri din urmă trebuie să fie denumite altfel: „grupuri pentru colectarea semnăturilor care activează în cadrul partidului”, ele fiind grupuri speciale cu dreptul de colectare a semnăturilor ca măsură de protecție. Delimitarea trebuie făcută pentru a evita confuziile atunci când se prezintă rapoartele financiare la Comisie, iar măsura este de a admite doar candidații care au colectat numărul necesar de semnături;

- cooperarea dintre CEC și partide, astfel încât partidele să nu fie obligate să prezinte rapoartele financiare sub amenințarea sancțiunilor administrative, așa cum prevede actualmente legislația, ci să se bazeze pe principiul stimulării și descurajării, în așa fel ca partidele, care nu au resurse, să fie interesate să completeze șablonul raportului elaborat de Comisie, aceasta fiind o ofertă a Comisiei, iar ca beneficiu să li să deschidă eventual finanțări de la buget chiar dacă nu au obținut rezultate în alegerile precedente și nu au reprezentare în instituțiile statului – parlament și autoritățile administrației publice locale;

- cooperarea dintre CEC și Guvern, astfel ca reglementările propuse de CEC pentru amendarea Codului electoral să aibă suport legal solid.